

bogorodica sa bristom

XVIII v.

TIHO 16-74161927 W

Stan na mansardi imam.
U polunraku koloseke svoje brojim
i senke što laktovima kuću mi ruse.
Sanjam proleću nemana.
Znam da cu leta imati.
Mirno svetilje na kapicama
očnina gasim, prozore zatvaram
u ponos i posebno ponosi
kada i smeć žena umine.
Ležim, sanjam proteču nemana
znam da cu leta imati
i jesen sa zrelinim plodovima.
Čekam da kamen provecta
da zmija kaže: "slobro jutro"
sunce da rodi još jedno sunce
i da na mesečini ostanu
samo tigrovi i nasmehani.

Miroslav VUČINJIĆ

DVIJE SJENKE

16-74162183

U moje oči često dolaze
Dvije šarene sjenke,
Donoseći na koracima trepavica
Obrise svilenih đakana.

U mojim očima trepere
Dvije slijepje sjenke —
Noseći na dlanovima
Suze ranjenog dana.

U mojim očima —
Jedna je sjenka ona,
Druga sam sjenka ja.

Trepere dvije istobojne sjenke —
Jednoj tako kaže dovidenja,
Drugoj uzaludgovorim.

SARENİ LEPTİR

16-74162438

Sareni leptir odleteo je
Sa ruku jednog malisana —
Vozovi su ga odnijeli daleko.

Dijete nije zaplakalo —
Potričalo je samo da ga poljubi

Sareni leptir, svilenim krilima,
Često zatreperi u meni.

Gdje je moj sareni leptir?

Milorad LALIĆ

za ovaj dan * za ovaj dan * za ovaj dan * za ovaj dan * za ovaj dan * za ovaj dan * za ovaj dan *

16-74162695
gojko janjušević

od zla do dobročinstva

Znam taj usamljenički bunt zbog zvijezda i u njega se uzdam. I tajnu nimalo bolega sna o Suncu. Pa ti zato i kažem, Feda, pa zaboravi ako hoćeš, ili upamt, ako moraš (ipak nije svejedno): a bolje je, i ljepeš je, i divno je, zapravo, što tuga rada uplakana decu. A ti se razapni, ako možeš, između dva luda neba, ili se sakrij, usudiš li se, u dvije lude školjke. Bolješ te, upros te, be samom i meni nedeznom, adve bele laste na njenim "grudinama" i pobunjenička pjesma urodenika na zugubljenim a nedloglednim ostrvima dobrote. O nema danas te obale koja je nataložila mit o sebi samoj u tvojim ili u mojim zemicama! Uzaludno je što se kopa po sopstvenoj krvi krvnički i neuromoljivo, uzalud što si se

... uverio
da na dnu leže biseri,

jer od ove uklete tajne do suspona *

nema više nijedan most
što veže obale naših želja.

Niko te ne očekuje sa raširenim rukama i otvorenim srcem dok opominjemo sebe same *

tim istim tokom
teku i tudi snovi.

Samo što *nas* ponekad isprati bezglasan a zajedljiv smijeh od koga se kosa naježi te boli kao kad se trn u oko uvrti.

I kažem ti, danas pod ovom sumornom olovnom kuholom neba sa zapunjajućim bljeskom istoplenog sunčanog bakra, niko se nikada od nas nemra toliko u potpunosti i do kraja, koliko jednog zaboravljenog jutra, ili sasvim malo prije nega, negdje na zamrznutim proplancima snatrenja o velikoj i poslednjoj Pobjigli. Jer nedokazano ostaje da je

... laž ovo ogromno nebo iz
nad mene,

a sunce se, možda, ne »rada samo za izabrane«, nego je čitavo naše, moje ili tvoje, njegova ili svaciće. Jer svako ima svoje sopstveno zvukom se divi sa istom predanostu doživotno i bez stida i bez ustručavanja. Ima beskrajno mnogo tih sunaca koja se samo jednom sagledavaju i zaboravljaju, i u potpunosti i ujedno, na onoj začaranu-cudljivoj raskrsnici koju ne želim imenovati. (Neka ostanе nedorečeno-prisutna kao smrt sa kojom se identificuje). Sele se iz naše zamagljene osnutnosti skrušena tražanja za nepoznatim krajevima pa je zato

zemlja puna suza
a sva mora slana.

Ovo sad kazujem najglasnijim zvukom mraka zato što se moram opredjeliti za onu kamenjarsko-otrovnu visinu sa koje padaju grudve zgrusale krvi. Smrtonosna je laž da je Ikar (kog znamo po baciji i snavidenu) ikada leteo sa rasirenim krilima. Njega odjednom nije bilo. Postojaće je samo jedan jedini trenutak zato da ga upamtimo. Da ostane nedozvan i dalek. A Dedalu su još onda davno

godine po kosi prosule
snegove koji se nikada ne tope
i on zna da više nikada
nijedno proleće neće svratiti
u njoj da luduje.

Pa je i njega, kao Ikara, nestalo
odjednom da bude vječito presutan
u svakom našem padu strmoglavice.

A

kad me jednoga dana
poslednji vetrovi spuste u taj
grad
gde je sahranjen smisao za ver-
tikale
ništa neću zaboravljati. Naprotiv će
prikosno upamtiti svaki dan sa zalju-
biličnik obala jave, svaki stravični
eho što odjekne po skamenjenoj
nakreljini venama, po uzaludno umno-
renoj krvi .

Kad jednom stignem u taj grad
ječiti. Hoću da je vidim u pravoj
koji niko nije mimošao
pobuniću se protiv mraka u rožnjači
za neko blistavo svjetlo u kostima.
Bunicu se neprestano sve dok ne u-
gleđam drugo lice smrti. Jer sakri-
vana je ona drukčija od ovih svakod-
nevnih otkrićanja na trotoarima i
po sobama zaglušljivim od ustajalog
mirisa znoja i bezbroj bespomoćnih
lijekova. Moraćemo se pogledati oko
uoko u tom neformaljenom i ne-
definisanom prostoru

bez sijalica i vodoskoka,
da se zna, na kraju ko sa kim ima
posla. Tišina će ostati samohrana i
neutešna. Ništa me ne može spriti

od pregaši kostiju
i nešto voštane boje mesa —
ne računajući smirenost zakrvljene
pjesme?

To je skoro sve što sam ti htio
reći. Samo još nešte! Slašuš i ovaj
post scriptum

Neću se nikad ni kupovati ni pro-
dati. Da se razumijemo i da se
saznamo!

* Stanimir Urdarević-Feda:
Gruba romansa
Piševo izdanje, Novi Sad
1957

kopanje krvi svoje

16-74163207

Sunčanog ostra ovde je seme,
ovde na pesku gde se kosti sade.
O, mi smo to postopeće pleme —
crveni ljljan što u vatru pade.

(D. Kolundžija: *Vatvorenik*
u ručje)

Zivot piše poeziju, poezija peva život. Realan i izmišljen, izmišljen da bude stvaran. I istinit. A istina, gledana svim očima umnoga vida, uvezeta u bukvalnom ili unetučnom mislu, prestavlja najsigurniju (nekada i rizičnu) hrano i jedinstveni zbir, koji je superlativno izražen, znači: najveće ljudsko zdravlje. Pesnici su skloni da se napajaju tim zdravljenjem, da se ispunjavaju njim, da prkose i ispaštaju ako je potrebno, i ne održuci ga se. Kažemo: postoji jedno vreme koje mora da se preboli; postoji jedan most koji mora da se prede. A koje je to vreme, i koji je to most, i koliko traju i da li uopšte prestaju da traju? Postoji jedan mrak; on iz leda prati. Ali postoji jedno nevidljivo sunce koje nosi do sebe doveđe. Iz noći, kroz mrak, u videlo, u dan. Postoji jedna nedorečena pesma (i niko je neće doréći), koja kaže: život je dug koji mora da se vrati. Da bi cvetao i da bude doveden. Ili ukras, u dan. Postoji jedna mladost, da bi mladost uvek bilo, da bi se pevalo. A mladost peva, i

jedra, puna i zdrava; zdrava kao sama mladost, nemirna i vatrena

kao ona; svia je od krvi i damara,

od pokretačkih impulsa, od ljubavi

pune gorenja, koje narasta do vitalnog mladičkog usijanja. Ona je rana uzbrana rukovet, čisto zavičajno u-

mišanje i zlatna žetva jutra. Jutra i Sunca. Postoje njoj neki čarobni

noževi, noževi koji se zatvaraju u

meso, noževi od kojih se ne strada,

a sa kojih se cedi zlatna krv, krv

nemira i sna, krv planeta i sagorevanja, krv nepostojana a tako pri-

stutna — krv poezije. I tuga duboka

i crna, i bol koji čoveka zakopava u

samoču, i samoča koja cedi i prečišćava misao, potopljeni su u životu

i vrelu krv, u to osvezavajuće vino,

u taj život sna, u to disanje života.

Jer — poezija je najlepše disanje.

Bart za pesnika o kome je reč.

Ono što poeziju Dragana Kolun-

džija čini osobrenom, to je njen vo-

lumen punoće i vedrine, bogastvo

vizijama i slikama, koje su uslovlje-

ne stanjem i strage, kopanja i pro-

dubljivanja sebe i pokretanja jedin-
ke u njenom duhovnom projektova-
nju života na hrtiju, u pesmu. Pe-

snikova prelamanja, unutrašnja de-
šavanja i njihova nerazlučivost u re-
voluciji trajnih utisaka iz detinjstva,

sa selama i planinama, pobudili su nje-
mu najjače impulse, koji su samo u

poziji tako snažno i iskreno mogli

da se izraze. Tu su oni našli više

nego svoju realnost i više nego svoj

drugi život.

Dragan Kolundžija je pesnik e-

moocije i nerva, bogate metafore i

nekog posebnog ritma, ali ritma ne

u svom spoljašnjem potencijalu, već

u unutrašnjem, govorno-strukturalnoj

zahukatalnosti. Mestimčno odusevljeno

prikosan, pretežno nećekivano de-
čački zamišljen, on odražava bitisanje

u huktavom, nezadrživom nestaja-
ju čoveku u vremenu i vreme-
nu u čoveku. Taj neisključivi apsurd

svake egzistencije pokazuje sobom

ravnotežu životnih protivteža, koje

se opisu jedna drugoj u nemogućo-
sti da jedna drugu poniste.

Interesantna je vizija Kolundžija-

ne ljubavi. On Anu vidi u grobu,

divnu njegovu Anu, Anu koju je

(nastavak na 16 strani)

kopanje krvi svoje

*
10-741637B W.
Sačuvao sam kamen
koji je bacila zammom.
Kamen je opomena
da budem miran ko trava u leto.
Kamen je bacila zammom,
a kamene su bile njene ređe,
kamene oči,
kamene ruke,
kamene suze koje nikada nije imala.
Sačuvao sam kamen
koji je bacila zammom.
A možda je i ona sama bila
samo jedan veliki kamen.
možda je bila...

DVE PTICE

Ja znam dve ptice
i jedno gnezdo.
Dve ptice cirkuju,
jedno gnezdo čini,
čini i čini tajnu.
Ja znam dve ptice;
jednu koja je počela da se gnezdi na tvome dlanu
i drugu odveđaju i tude gnezdo.
Ja sam znao dve ptice
i jedno gnezdo.
A sada znam jednu pticu
skamenjenu u jednom gnezdu.

Momčilo PETROVIĆ

NA GROBU TINA

I vino je postalo oblak dragi Tine
A čempres nad grobom subi kamen
A nebo se spustilo sавsim nisko
O tuge su skamenjene u klupku

Kako bi bilo zaustaviti vrijeme
I biti kap rose na kamenom lišću
Al' tka može da razbukti srce
I s ledra skine twoje breme

PJEŠMA

Ljubav moja
gori
uzdasima krvi
proljetne

O ljubav
u plamenu

O ljubav
u nabreklim venama

Zdenka
u oblaku

Zdenka
pod oblakom

Zdenka
u meni
pod nebom

LUTALICA

(Nedjeljku Franovu)

Ni jedan kontinent
te neće
Ni jedna ulica
ni more
ni nebo

Ni šuma ni jata stabala

Ljubav je obrala
plodove
i nikada nećeš
stati
i presti trave

Ni jedan
kontinent te neće

Vladimir PAVIĆ

/ nastavak sa 15 strane /
hvalio spred mlađićem svoje krvi,
spred Okom carevine, spred susedom i kumom, spred spomenikom
i grobom; vidi je kroz prorez, kroz
otvorčić u zemlji, u neiskazanoj bližini, ali blizini koja ga razvaja
o nje, koja ga ne stapa sa njom. Nje-
gova ljubav je fikcija, ali toliko živa
i životu da mu verujemo da je
stvarna, da je postojala, da je fi-
zikski bila njegova. Pesnik joj se o-
braća i istovremeno šapuje i urlje:

Kako si Ana? Kako si srno i pu-
plenju, pšenico u kikama? O lišće suo-
o namigivanja moja u sobi oka

Ovde, baš ovde mi se nameće da
ponovim reči Marsela Prusta: »Od
svih načina koji radiju ljubav, ob-
svakog slike koje seju to prokleto зло,
svakako je najdelovtniji onaj sna-
žni dah nemira koji ponekad zna do
nas prozmariti. Ljubav je nevidljiva
ali - delujuća. Zbog nje su sazidana
svrhe grobnički i sveronici, ona je čo-
veka načinila kukavicom i osven-
kom, vitezom i herojem. Ona je, i-
stovremeno, i najveća ljudska slabo-
st i najmoćnije životno oružje. I
njene vatrene strelle pogadaju u naj-
osetljiviju i najskrovitiju čovekovu
unutrašnjost. Zbog nje se boluje; o-
na leći.

Smrt kao pojmovna kategorija u
poeciji Dragana Kulundžije dobija
novi vid oporinanja života. Ona je
druga strana života u samome sebi, u
svom trajuju i toku. Postoje u
Kulundžijinoj poeciji niti smrti: smrt
devoke, smrt majke, smrt njegova,
a svih živi, živi i delaju, ali živeći
umiru u smislu dijalektičke kon-
kvence da se u životu neprekidno
umire. On, upravo, takvu dijalektičku
smrt spontano počinje, naijavlju-
je. On je mrtav, vidi kako mu psi
sjeđu voće, a ptice skradu oče, vi-
đi kako se rasnaće neponicati sa
jednom rukom na srcu a drugom u
zavičaju, na Konjih Planini. Vidi jer
gleda pred sobom, jer zamislja. Sav
je ponesen maštom do neslućenih
proročanskih dajlina. On zna da se
iz tih smrti, tih neprekidnih životnih
finala, radaju novi nastajani i nove
životne posnenosti; novi tokovi i
nova uviranja. Izlazi: iz svih život-
nih posekotina izrazastu nove mla-
dice. I nepravedno bi bilo reći da
je ovaj mladi pesnik skeptik, da po-
riče bice kao sustinu, da mu nedostaje
životna snage. Naprotiv: on u-
me da pravi takve kontraste cijeli dekor
nagoveštava sumorni oscjećaj, ali
je u njima, u njihovoj nutritivnoj
vrlo obiljnoj, čak vedra srž. Ali ta srž
je skrivena u onom bogatom metafori-
čnom rahu, u kluci ruda u njego-
vom rudniku. On će naprimer reći:
»Sestro moja kad peva / crn kaput
ognji.« Taj crni kaput dolazi kao
izazvanje suprotnosti, kao njihovo
osimbolizovan protivstavljanje, ko-
ji ima smisao one Njegoševe sentencije: »Plakanje je pesma sa zumasama.
A ta pesma i to plakanje čine život
poputnog, interesantnog, lepim. I-
ako, možda, surovim. Doturaju mu
gorčinu i slast da bi se paralizala
monotonost, da ne bi bio jednoobrazan,
korozivan. Da ne bi bio rušili-
lački, u znaku osipanja čovekove
snage, sputavanja njegovih akcionih
stilususa.«

Kulundžija nas uvodi u cvjetni vrt,

u kuću raja; stavlja nas pod snop

Sunca, tražeći u vrele dane leta že-
ljenju oazu da smiri vatrui, vatrui ne-
mira u požaru mlade krvi. On će-
sto ume da bude i zamislja:

Ne dirajte me jer moram da mi-
sim o velikoj vatri
tu dole u podnožju naših senki
zapaljenoj.

Kod Kulundžije se u poeciji na-
lazi na razna pitanja i probleme,
koji su nabačeni više potovskye i
spontano, nego sa tendencijom da
budu postavljani, rešavani. On se
pred njima (sto znači: pred samim
sobom) oseti zbušenjem, tu zabunu
opraviti trenutni strah, ali on, pe-
snik, u toj zbušenosti i uplašenosti,

gotovo neobičivo pronalazi kanale
kroz koje prodre do jednog svog
određista, do jedne buketine iz koje
zarači neobičinim i skoro nemaju-
ćim svetлом, da nas pred njim zau-
stavi da razmišljamo, pronalazimo,
pretresamo, dočaravajući njegove vi-
zije doveđene u vezu sa realnošću,
sa konkretnim predmetima i bićima.
Realizacija sna nikada nije potpuna.
Ona se završava tamno gde emocija
upali svoje najfinije svetlosti. Tu
počinje razmišljanje koje nas navodi
da jednu pesmu pročitamo i po
drugi, treći... deseti put. Pri čita-
nju, iz tih naizgled mehaničkih ob-
lika, iz tih hermetičkih formi, izrasta
svi jasniji i potpuniji reljef srži. On
se ispreči kao brdo i zato ga str-
pljivo treba osvajati čulno osetiti,
doživeti; doživeti celokupnim bi-
ćem. A zadovoljstvo nam pruža ono
samo. To brdo. Ta slika. Ta magija poe-
tike.

Sva je ova poecija zgrčena u svoj-
oj nutritivnoj strukturi. I zato ona u svom
simboličkom odražavanju ne otkriva
inteleksi i neku zamisljenu filozofiju
življenu, već spontano potrebu ži-
vote nadoknade na unetučkom planu. Kulundžija baca svetlost na
ljudsку mladost i njene preokupacije,
ne otvoreno, direktno, već u nekom
hipnotičkom zanusu, izražavajući ih u čulnom transponovanju unu-
trašnjih čovekovih zagrnutosti. Nje-
gova povremena nostalgična elo-
kvanca ne samo da mu ne obvezredu-
ju joj nutritivnu strukturu.

je poeštu protkanost, već joj naprotiv,
dutora vizionu napitak i punu ženu-

nju, tina pre što je svaka sentimen-

talnost u našoj poeciji poprimila i
patinu banalnosti i sumornog osećaja.

U tom smislu mladi pesnik ima
prednost što stare istine i raspola-
ženja ne samo drukčije osećaj, već
ih drukčije i saopštava, kazuje. Kod

njega su konkretni pojmovi dobili
simboličko značenje, a u svojoj kon-
kretnosti i dalje ostvaruju svoj veli-
ki pesnički učinak.

U Kulundžijinoj poeciji postoje
dva pesnika: prvi je zavječani ljubi-
mac, čobanče, dete ispod planine, sa
bićem u ruci kod krava i ovaca, sa
ždrćima, bikovima i psima; kod

Belave i Rumenke, kod Putka i
Letnjeg psa; drugi je sa ljubavnim
doživljajima, psihološkim perturba-
cijama. Jedan i drugi imaju tuge, u-
samlijenosti, pa ipak, i jedan i dru-
gi veruju, veruju, veruju.

što što ošamuće; zanosi, opija. Za-
talasane, one u čudnim i snažnim
slikama dočaravaju pesnikov svet;
prestavljuju čvrsttinu, masovnost, po-
seduju metaforičnu kontenzionu
jezgrovitost. »Svaka je metafora —
kaže Hipolit Ten — potres. Ko god
nehotice na prirodan način pretvara
suvi misao u sliku, taj ima užaren
mozak; prave metafore su plameni
prividjenja koja sastave celu jednu
sliku jednim bleškom. Dragan Kul-
undžija je svoje stihove utopio u
puni metafore, plamsavice i verele sli-
ke; slike koje mogu da budu i sim-
bol i gola stvarnost; slike koje su
»kopanje krvi svoje« i dečaci ne-
mir života:

Sne je to kopanje samoga sebe,
to vodenje pesme iz dna nas.

Nekom čudnom sintezom i goto-
vo naivnom smelosu, on je u poet-
skom traganju dosegao pravo svoje
značenje iskrenosti, vrele krvi, sna;
ali sna koji je, za njega i po njemu,
nepregledna plodna njiva na kojoj
se nalaze i sa koje se žanju sve lep-
ske plodovi, osušani, puni životnog
semena. U njegovim metaforama,
koje mestimично odaju utisak ugleda-
ja (O. Davičo, F. G. Lorka, Va-
ško Popa), skrivaju se uprošćeni
smislovi jedne tek zasemenjene filo-
zofije, ali i jednog izraza u zrenju i
skladi forme. Mestimично se oseti
magični bibliški uticaj /Pesme nad
pesmama/. To je naročito udobje u
figurativnosti pesnickog jezika, u
poredjenju i hiperbolama. U Kul-
undžijinoj poeciji tu i tamo ima
zvukova narodnog folklora, melodi-
je i ritma kakav se srće u poslovni-
cama i zagonetkama:

Ni bladno u srcu
ni zelo u mesu
u trubu tela žuti

(stabilo)

U Kulundžijinoj poeciji postoje
dva pesnika: prvi je zavječani ljubi-
mac, čobanče, dete ispod planine, sa
bićem u ruci kod krava i ovaca, sa
ždrćima, bikovima i psima; kod
Belave i Rumenke, kod Putka i
Letnjeg psa; drugi je sa ljubavnim
doživljajima, psihološkim perturba-
cijama. Jedan i drugi imaju tuge, u-
samlijenosti, pa ipak, i jedan i dru-
gi veruju, veruju, veruju.

Smolav i lapidaran stil, latentna
misao, elementarna seljačka sirovost
i ljubav prema svemu zavječnjom, sve to pokazuje da je Kulundžija
već oformljena pesnička individual-
nost, da je pronašao svoju poeštu
baštanu i da otkriva jedan iz-
razito svoj poeški svet. Njegova
poecija varira od robustnog, poja-
čanog, do nežnog i mekog interpre-
tiranja osećanja. Ona je više pot-
vesna motivacija nego racionalno
kreiranje. Utoliko je i zanimljivija,
utoliko je više poecija, jer u njoj
osimobilzano mnogo simboličnih var-
nica i mnogo nabaćenih smislova ko-
ji se slivaju u uniformni smisao: je-
sam, da budem.

Tako se preboljava vreme. Tako
se prevljuje most. Tako se ide do
zvezda.

MESEČNIK ZA KULTURU I
UMETNOST / GOD. IV, 1958.
BROJ 33 / REDAKCIJSKI KO-
LEGIJUM: IVAN HOROVIC,
JASNA MELVINGER, BOG-
DANKA POZNANOVIC, DE-
JAN POZNANOVIC, MILETA
RADOVANOVIC I FLORIKA
STEFAN / GLAVNI I ODGO-
VORNJI UREDNIK: DEJAN
POZNANOVIC / UMETNIC-
KA OPREMA: IVAN HORO-
VIC / VINJETE: BOGDANKA
POZNANOVIC / LIST IZDAJE
NOV. I IZD. PRED. »PRO-
GRES« N. SAD. M. GORKOG
20/1 / TEK. RAČUN 151-11/
1-514 / REDAKCIJA I ADMI-
NISTRACIJA: N. SAD. M.
GORKOG 20/1, TEL. 35-59,
25-86 / UREDNICI PRIMA-
JU PONEDELJKOM OD
12-14 SATI / RUKOPISI SE
NE VRACAJU / CENA PRI-
MERKA 20 D. / GOD. PRET-
PLATA 200 D. / ŠTAMPA
»KOSTA ŠOKIĆA«, N. SAD.
B. RIBNIKARA 14.